

Jak dílny psaní pomáhají dětem najít svůj hlas

DOPLŇUJÍCÍ MATERIÁLY K ČLÁNKU Z ČASOPISU UČITELSKÝ MĚSÍČNÍK 1/2026
AUTORKY: KATEŘINA DLOUHÁ, JANA ŠTYBNAROVÁ, KLÁRA VOLDHONSOVÁ

Celý článek a další díly seriálu k novému RVP
najdete zde: [Čtenářská a pisatelská gramotnost
v RVP](#).

Kompletní obsah základní gramotnosti čtenářské
a pisatelské, tak jak je vymezen v závazné
i nezávazné části RVP ZV, najdete v podobě
kontinua na tomto odkaze: [Kontinuum základní
gramotnosti čtenářské a pisatelské](#).

Název lekce	Dílna psaní
Učitel/ka	Kateřina Dlouhá, Jana Štybnarová, Klára Voldhonsová
Škola	8. ZŠ Most
Ročník	2.–9.
Oblast/Obor	Jazyk a jazyková komunikace / Český jazyk a literatura
Čemu se má žák naučit	Žák si vybírá téma / témata, kterými vyjadřuje vlastní zkušenosti, prožitky, pocity a při výběru využívá různé nástroje a strategie.
Složka v ČPG	Vztah ke čtení a čtenářství, psaní a pisatelství
OVU ČPG	9. ročník ZGC-VZT-000ZV9-001 Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému
Komponenta	Psaní pro prožitek a sebevyjádření
Projev žáka	3. ročník – Vybírá si, o čem chce psát a jak. 5. ročník – Při psaní vyjadřuje vlastní zkušenosti, prožitky, pocity. Charakterizuje osoby nebo postavy, vysvětluje příčiny událostí. Podle svého záměru doplňuje další okolnosti či podrobnosti. 9. ročník – Ke psaní si vybírá složitější témata a problematiku. Při psaní uplatňuje a vyjadřuje hlubší prožitky a zkušenosti, uvědomuje si nové souvislosti.
OVU vzdělávacího oboru	JJK-CJL-001-ZV9-011 Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.

Fáze dílny psaní

Volba tématu – příklady zadání

Začátek psaní – inspirace

Ukázky a rozhovory 1. stupeň (Tomáš)

Ukázky a rozhovory 2. stupeň (Lojzík)

Fáze dílny psaní

Dílna psaní (DP) má standardní strukturu, mluvíme o fázích DP:

1. **Volba a ujasňování tématu, záměru, adresáta textu i role pisatele** – volba vlastního tématu, záměru a adresáta, volba pozice či role, ze které vystupují jako podavatel textu.
2. **Příprava** – výběr zdrojů, shromažďování myšlenek a informací, jejich třídění.
3. **Sdílení a konzultace.**
4. **Psaní hrubé verze** – psaní první verze textu, zapracování vlastních postřehů nebo postřehů konzultantů podle své úvahy.
5. **Redigování a psaní čisté verze** – kontrola textu, přepis do čisté verze.
6. **Publikace** – prezentování textu a odezva publika.

Následující inspirativní materiály nabízejí několik možností, jak se žáky začít pracovat na výběru tématu v dílně psaní (1. fáze). Podporují žáky v tom, aby si vybírali téma, které je jim blízké a smysluplné, a aby skrze něj vyjadřovali vlastní zkušenosti, prožitky a pocity. Při volbě a ujasňování tématu využívají různé nástroje a strategie. Míra otevřenosti, hloubky i způsob sdílení zůstává vždy na rozhodnutí žáka a na citlivém pedagogickém vedení učitele.

Volba tématu – příklady zadání

Přehledná tabulka nabízí příklady zadání k rozvoji komponenty Psaní pro prožitek a sebevyjádření v 3., 5. a 9. ročníku, konkrétněji pro první fázi dílny psaní – volba tématu. Jednotlivá zadání vycházejí z deskriptorů Kontinua ČPG a ukazují, jak lze stejnou pisatelskou linii rozvíjet postupně a diferencovat podle zkušeností žáků.

Zadání slouží jako inspirace a nejsou míněna jako závazná. Učitel je může upravovat a kombinovat tak, aby podpořil žáky v hledání témat, která jsou jim blízká a smysluplná.

Komponenta (linie)	Projevy žáka (deskriptory)		
	3. ročník	5. ročník	9. ročník
PSANÍ PRO PROŽITEK A SEBEVYJÁDŘENÍ	Vybírá si, o čem chce psát a jak. Zadání → O čem bys dnes chtěl/a psát? → Co se ti v poslední době stalo, co tě potěšilo, rozesmálo nebo překvapilo? → Co bys chtěl/a ostatním svým psaním sdělit? → Kdy ses naposledy něčeho vylekal/a? → Kdy jsi měl/a naposledy velkou radost. Co jsi u toho cítil/a?	Při psaní vyjadřuje vlastní zkušenosti, prožitky, pocity. Zadání → Kdy tě naposledy něco překvapilo? → Co se ti naposledy hodně podařilo? → Kdy naposledy jsi zažil/a nečekanou situaci? → Vzpomeň si na situaci, která pro tebe nebyla jednoduchá. Jak ses cítil/a a proč? → Kdy ses něco nového dozvěděl/a o druhých? Co jsi tehdy prožíval/a? Charakterizuje osoby nebo postavy, vysvětluje příčiny událostí. Zadání → Kdo v tvém příběhu bude vystupovat a jaký bude? → Co je pro tuto osobu nebo postavu typické a čím se to projevuje? → Proč se daná událost stala? Kdo/co ji způsobil/o? → Jak by se příběh změnil, kdyby se postava rozhodla jinak? Podle svého záměru doplňuje další okolnosti či podrobnosti. Zadání: → Která pasáž by potřebovala doplnit o podrobnější informace: popis / vylíčení místa, předmětu, situace, charakteristiku postavy a proč?	Ke psaní si vybírá složitější témata a problematiku. Zadání → Která témata hýbou současným světem? → O kterých problémech se diskutuje ve tvé bublině? → O kterých tématech bývá pro lidi těžké mluvit? → Co tě pálí ve tvém okolí? → Která situace ti změnila pohled na něco důležitého? Vysvětli, jaké souvislosti sis uvědomil(a) až s odstupem. → Kdy ses ocitl(a) v náročné životní situaci? Jaký měla průběh a jak se k ní dnes vracíš? Při psaní uplatňuje a vyjadřuje hlubší prožitky a zkušenosti, uvědomuje si nové souvislosti. Zadání → Kdybys měl/a někde přiložit ruku k dílu - kde by to bylo a proč? → Která literární, filmová nebo divadelní postava řeší složitý problém? V čem ti její dilema připomíná něco z tvého života? → Které (dvě) zkušenosti tě formovaly? Co mají podobného a v čem se liší?

Začátek psaní – inspirace

Materiál slouží jako podpora pro žáky v počáteční fázi psaní, pomáhá provést žáky procesem volby tématu a také jim pomáhá ujasnit si vlastní myšlenky, které mohou sdílet a konzultovat se svými spolužáky.

Napíšu text, který zaujme ostatní a především zaujme mě samotného (bude mě bavit psát).

1. O čem bych mohl/a psát (napíšu možnosti, které mě napadají)

Inspirace:

- Co mě těší, baví, šťve.
- O co se teď zajímám.
- Co jsem zažil.
- Co chci sdělit ostatním.
- O čem přemýšlím.
- Co si chci spisovatelsky vyzkoušet.

2. Konzultace ve dvojicích/trojicích

Řeknu ostatním, o čem bych mohl/a psát. Spolužáci se doptávají:

- Proč o tom chceš psát?
- Co si asi vybereš?
- Řekneš nám o tom více?
- Co všechno tam bude?

3. Příprava textu

A) Vytvořím si myšlenkovou mapu.

B) Vytvořím soupis nápadů, myšlenek, nejasností.

Příklad: Naše třída
Budu psát o všech lidech ve třídě.
Zaměřím se na to, co mě šťve.
Popíšu hádku mezi Petrem a Jirkou.
Co když se někdo urazí?

4. Konzultace ve dvojici/trojici:

Provedu spolužáka svojí přípravou. Spolužák mi může dávat otázky:

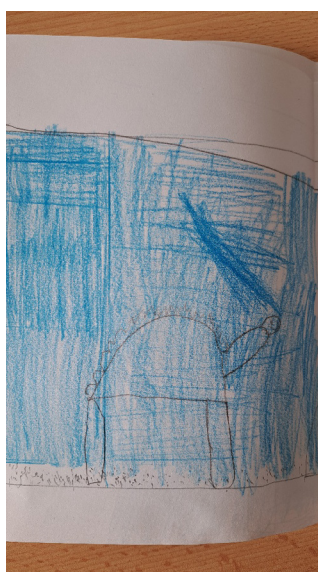
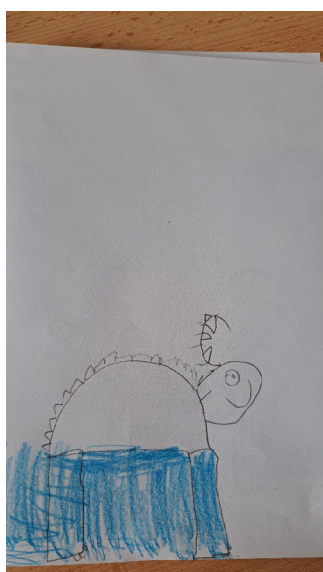
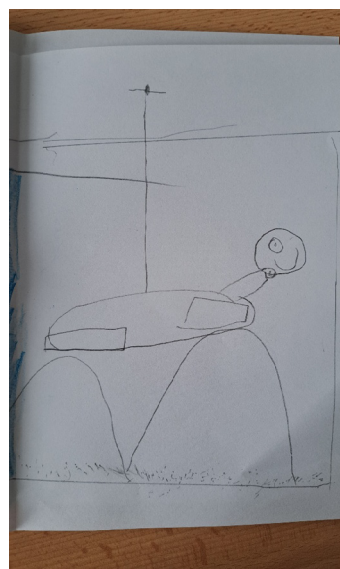
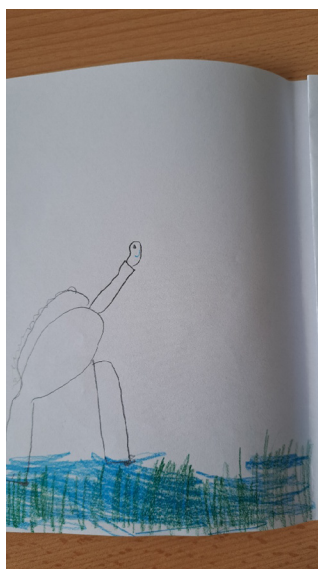
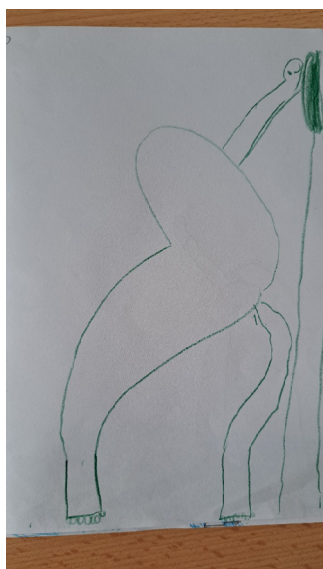
- Proč sis vybral/a toto téma?
- Co tě na tom nejvíce baví?
- Kdo by to měl číst?
- Na co asi budou tví čtenáři zvědaví?
- Na co se zaměříš? Co bude hlavní?
- Už tě napadají nějaké detaily, podrobnosti v textu?

Ukázky a rozhovory

Obsahem nahrávky (přepisu) je autentický rozhovor. Rozhovory se týkají výběru tématu. První z nich je ukázkou práce na 1. stupni, druhý z nich se týká práce na 2. stupni. K druhému z rozhovorů je k dispozici i konečná verze práce.

1. stupeň (Tomáš, 2. třída)

Ilustrace jako příprava

Rozhovor s učitelkou

[Ilustrace jako příprava.mp3](#)

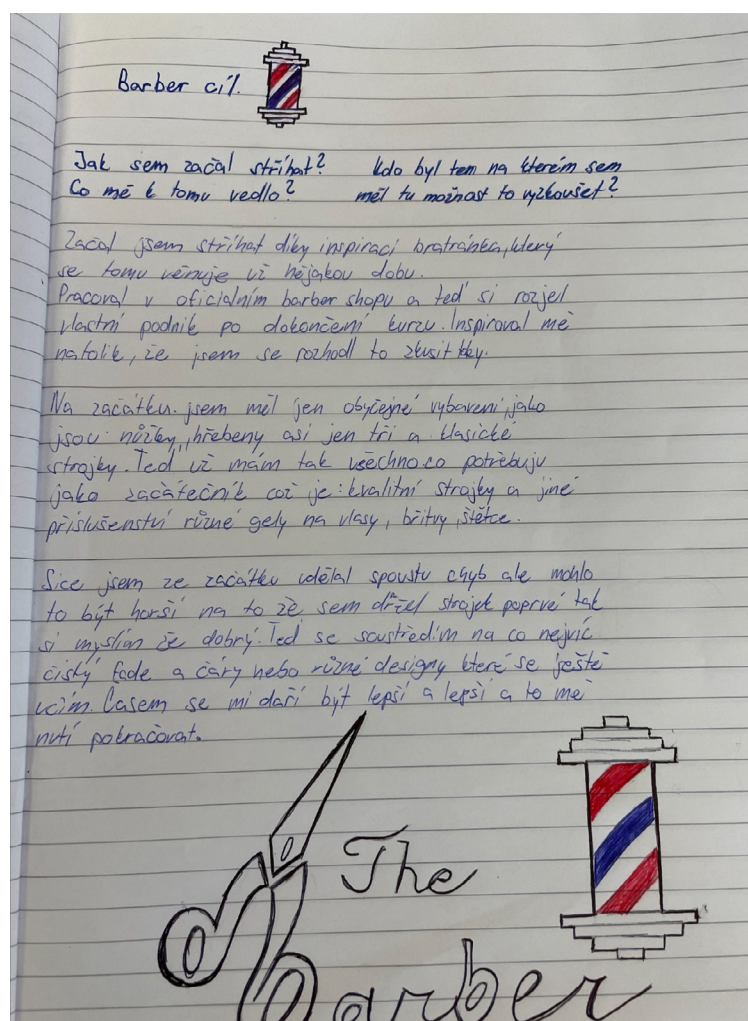
Přepis rozhovoru s učitelkou

- Učitelka: Takže, já jsem se dívala do tvého textu a všimla jsem si, že zatím kreslíš jenom ilustrace a zajímá mě určitě, jak pak budeš pokračovat. Ale první, na co se tě chci zeptat, jak tě napadlo tohle téma, o kterém píšeš?
- Tom: Protože furt koukám na Zeměkouli, na takovej seriál, kde říkají zvířata na jižním pólu a tak...
- Učitelka: Aha, aha – a tam bylo i o želvách?
- Tom: Hm.
- Učitelka: Tak jo. A proč sis vybral zrovna želvy? Proč o nich chceš psát?
- Tom: Protože moje babča je taky má ráda a já je mám taky rád. Protože babičce umřely.
- Učitelka: Aha. Tak jo. No a já jsem si právě všimla toho, že nejdřív maluješ. Tak v čem ti ty ilustrace, ty obrázky pomáhají? Nebo jak tě to napadlo, že nejdřív kreslíš, a pak budeš teprve psát, doufám....
- Tom: Protože nechci psát napřed to. Protože nevím, co tam pak ještě bude, když tam napíšu první písmenka.
- Učitelka: Takže chápu dobře, že ty ilustrace jsou tvoje prvotní myšlenky, jak ten příběh asi bude vypadat?
- Tom: Jo.
- Učitelka: A potom si tam k tomu budeš dopisovat text?
- Tom: Hm. Hm.
- Učitelka: Aha. Aha. A připravoval sis to, když sis to rozmýšlel? Dělal sis někam nějaké poznámky? Nebo tak?
- Tom: Hm (vrtí hlavou že ne).
- Učitelka: Vůbec ne? Jo?
- Tom: Přisvědčuje.
- Učitelka: Takže to rovnou šlo z tvý hlavy, aha, aha. Tak to jo, to mě překvapuje. A jak v tom teď budeš pokračovat v tom svém textu. Nebo...
- Tom: mlčí
- Učitelka: Co bude nyní následovat? Můžeš mi to říct?
- Tom: mlčí
- Učitelka: Tady vidím, že ty ilustrace ještě nejsou dodělané..., takže budeš dodělávat ilustrace?
- Tom: Ano. Tady mám ještě jednu stránku.
- Učitelka: A tady už vidím nějaký nápis.
- Tom: ZOO.
- Učitelka: To abys věděl, kde se to bude odehrávat?

- Tom: No. (přikyvuje)
- Učitelka: A až doděláš ilustrace, tak přijde co?
- Tom: Tak přijde psaní.
- Učitelka: Hm. Hm. A už víš, co tam asi budeš psát?
- Tom: Ještě nevím. Ještě to vymýšlím.
- Učitelka: Ty jo. Tak to je pro mě zajímavé, že o tom tak uvažuješ, že napřed maluješ a teprve potom budeš psát. A takže.... Tak to je asi ode mě všechno. Děkuju.
- Tom: Hm.

2. stupeň (Lojzík, 9. třída)

Barber cíl

Přepis textu bez úprav

Barber cíl

Jak sem začal stříhat?

Co mě k tomu vedlo?

Kdo byl tam na kterém sem měl tu možnost to vyzkoušet?

Začal jsem stříhat díky inspiraci bratránka, který se tomu věnuje už nějakou dobu. Pracoval v oficiálním barber shopu a teď si rozjel vlastní podnik po dokončení kurzu. Inspiroval mě natolik, že jsem se rozhodl to zkusit taky.

Na začátku jsem měl jen obyčejné vybavení jako jsou nůžky, hřebeny asi jen tři a klasické strojky. Teď už mám tak všechno co potřebuju jako začátečník což je: kvalitní strojky a jiní příslušenství různé gely na vlasy, břitvy, štětce.

Sice jsem ze začátku udělal spoustu chyb ale mohlo to být horší na to že sem držel strojek poprvé tak si myslím že dobrý. Teď se soustředím na co nejvíc čistý code a čáry nebo různé designy, které se ještě učím. Časem se mi daří být lepší a lepší a to mě nutí pokračovat.

Rozhovor s učitelkou

[Rozhovor Barber cíl.mp3](#)

Přepis rozhovoru s učitelkou

Učitelka: (oslovuje žáka jménem), máš představu, o čem budeš psát? Nebo už o něčem píšeš?

Žák: Já už mám skoro dokončený text...

Učitelka: ...už máš skoro dokončený... vzpomeneš si, co se dělo v tvojí hlavě, když sis to téma volil... jako... co se přihodilo, že sis vybral tohle téma... jaké vlastně je, jestli se můžu zeptat?

Žák: Vybral jsem si téma, které mě začalo bavit, který jsem začal dělat přes prázdniny. To byla moje první myšlenka, o čem psát ten text.

Učitelka: Hm. A vidím tam nůžky... nadpis vzhůru nohama, tam to nevidím... A o čem to je, můžu se zeptat?

Žák: Ten text se jmenuje Barber cíl. A je to o tom, jak jsem začal stříhat. Kdo mě k tomu vedl. A když jsem měl tu možnost to vyzkoušet...

Učitelka: Tak to je báječný... takže to je tvoje osobní zkušenost, jak se...co... jak se začínáš stávat nějakým stylistou vlasovým?

Žák: Já to jako střídám. Stříhám krátký vlasy, dlouhý vlasy, pak to upravuju, jak to kdo chce.

Učitelka: To je skvělý. Takže píšeš svůj příběh.

Žák: Hm.

Učitelka: A říkáš, že jsi to nemusel moc vymýšlet, protože to žiješ. Hm. A pro koho ten příběh vlastně píšeš? Kdo by měl být čtenářem tvého textu?

- Žák: No, vlastně asi kluk, nebo někdo, koho to téma zajímá... a dělám to taky vlastně i pro sebe, abych se mohl orientovat mezi téma příběhama, co jsem napsal. Může si ten text přečíst úplně kdokoli...
- Učitelka: Co tím textem vlastně chceš říct... jaká je ta tvoje myšlenka toho tvého příběhu? Jo? Třeba dám příklad: Jsem kluk, který začal stříhat. A mám takovejhle příběh a vy můžete mít podobnej... nebo něco takovýho. Jako by to... Že můžou mít ty lidi různý... jak to říct... že si můžou vybrat taky něco, co je baví. To chceš sdělit? Že tě něco baví a vy si taky vyberete něco, co vás baví. Nebo jak?
- Žák: Něco takovýho v tom smyslu... já jsem uvažoval, když jsme si psali ty témata, která bysme chtěli psát tenhle školní rok, jediný, který mě zaujalo nejvíc, bylo tohle. To si myslím, že od nás kluci ze třídy by si to rádi přečetli, jak to bylo. A píšu tam o tom, jak to šlo od začátku, jako až do teď.
- Učitelka: Chceš, aby tě lidi víc poznali díky tomuhle příběhu? Nebo myslíš, že tě znají dobře?
- Žák: Kdybych to měl brát jako téma ve třídě, tak všichni vědí, že jsem psal hodně o autech... a všichni ze třídy ví, že ty auta mě baví dál, že jsem třeba pokračoval přes tři příběhy. Je to takový nový téma, který jsem si vybral. Málokdo ví, o tom, že se tomu věnuju. A tak jsem to napsal....
- Učitelka: ... aby viděli nějakou další stránku tvého života. Aby tě viděli i z jiné stránky.
- Žák: Jakože to není furt to samý.
- Učitelka: Jojojo. Tak to je hezký. Když jsi psal ten text, nebo ty už říkáš, že ho máš skoro dopsaný, nebo já tam už vidím i nějakou ilustraci, tak to vypadá, že je skoro do čistopisu, vid? Jak jsi to zařizoval, že je to bude bavit? Jaká slova jsi třeba volil? Jak jsi to stylizoval ten příběh? Že se dá předpokládat, že ty lidi... že jsi jim hodil tu udičku... že je to bude bavit?
- Žák: No, já, protože jsem většinou psal jako ty odborný texty, tak jsem to trošku pozměnil a napsal jsem si k tomu i nějaký otázky, na který by se ty lidi mohli ptát. A na všechny ty otázky jsem odpověděl v tom textu. No a...
- Učitelka: ... hm, takže přes ty otázky ... ty otázky tě provázely tím příběhem tvým...? Někdo si třeba dělá nějaká klíčová slova, někdo si píše myšlenkovou mapu a ty sis psal ty otázky a to tě vedlo v tom příběhu.
- Žák: Jo.
- Učitelka: Hm. Hm. Děkuju. Konzultoval jsi to téma s někým?
- Žák: Ještě zatím ani ne. Protože teďkon je poslední hodina, kdy jsem to všechno dodělával. A ještě to přepíšu na čistou verzi a budu mít ten text hotovej....
- Učitelka: Hm. Jo, tak mockrát (oslovuje žáka jménem) děkuju.
- Žák: Děkuju.